

ПРОИЗВОДЊА ЗДРАВСТВЕНО БЕЗБЕДНЕ ХРАНЕ КАО РЕСУРС ПОТЕНЦИЈАЛНОГ ДОХОТКА

Т. Крмпотић¹, Марија Вукосав², Јелена Бошковић³, Ј. Симић⁴, С. Иванчевић⁵

Апстракт: У овом раду се истражује и демонстрира рентабилност производње здравствено безбедне хране (organic food).

У раду се испитују следећи фактори који утичу на понашање потрошача са различитим нивоом развоја:

- фактор степена информисаности који допире до потрошача, а односи се на дејство хране на људски организам,
- на стандард живота и
- коначно на тренутни укус потрошача и његове навике.

Аутори предлажу повећање улагања капитала у производњу здраве хране путем његове макро и микро редистрибуције у сврху компензације повећаних трошкова репродукције.

У закључку у раду се демонстрира рентабилност производње здраве хране. До данашњег дана, због недостатка научних истраживања, рентабилна производња органске хране још није развијена. Међутим, од недавно таква

¹ Проф. др Тома Крмпотић, Универзитет у Новом Саду, Економски факултет Суботица, 24000 Суботица, Сегедински пут 9, tel. 064/3080050

² Мр Марија Вукосав, Мегатренд универзитет примењених наука, Виша пољопривредна школа Бачка Топола, 24300 Бачка Топола, Маршала Тита 67, 024/712-209, 064/317-62-68, vpoljsk@stcable.co.yu, vuknsyu@yahoo.com.

³ Проф. др Јелена Бошковић, Мегатренд универзитет примењених наука, Факултет за биофарминг Сомбор, 25000 Сомбор, Венац војводе Радомира Путника 1

⁴ Проф. др Јеремија Симић, Универзитет у Београду, Пољопривредни факултет Земун-Београд

⁵ Проф. др. Сави Иванчевић, Технички факултет „Михајло Пупин“ 23000 Зрењанин, ул. Ђуре Ђаковића бб

ситуација се нагло променила под утицајем објављених резултата медицинских истраживања. Нормално је да се са рентабилном производњом здраве хране отпочело у развијеним земљама, јер су иницијални трошкови ове производње недоступни за сиромашне земље.

Кључне речи: производња здравствено безбедне хране, рентабилност здравствено безбедне хране, производња здравствено безбедне-тржишне цене

Увод

Највећи део данашње светске производње хране заснован је на заштити биљака и животиња разним медикаментима. Најновија медицинска сазнања указују на штетне поледице тих медикамената на људски организам. То је разлог, што је уз конвенционалну производњу хране организована и производња органске (здраве) хране.

Производна цена здравствено безбедне хране је много већа него производна цена хране пољопривредних производа добијених конвенционалном производњом. Разлог томе је нижи принос здравствено безбедне хране по хектару, изглед јој је мање атрактиван, могуће је присуство црва у таквој храни. Друге мањкавости здравствено безбедне хране се везане за високу цену коштања, необичан укус и могуће присуство бактерија и вируса. У земљама које производе здравствено безбедну храну највећа препрека увођења производње здравствено безбедне хране је низак профит. Могући конфликти се могу очекивати између произвођача конвенционалне и здравствено безбедне хране, што је уствари сукоб између профита и здравља.

Предност је везана за одсуство штетних компоненти које се користе у заштити у производњи здравствено безбедне хране.

Циљ и метод рада

Циљ овог рада је демонстрација профитабилности производње здравствено безбедне хране.

Метод коришћен у овој расправи укључује анализу коштања штетних ефеката хране произведене у конвенционалној пољопривреди у поређењу са здравствено безбедном храном на људски организам. Такође је укључена компарација између цене конвенционалне и органске производње хране, као и на нивоу произвођача или на нивоу интереса држава.

Приказ резултата истраживања

Предмет истраживања овог рада је везан за неколико важних фактора. Главни фактор у овом истраживању је везан за квалитет информације, да ли ће она бити ажурирана или не, степен приступа и могућност да се схвати њен значај.

Квалитетна информација мора садржавати све важне разлоге зашто би потрошачи требали одбацити конвенционално произведену храну и почети са коришћењем здравствено безбедне хране. Ти разлози треба да се састоје од медицинских сазнања који доказују штетне ефекте конвенционално произведене хране и њихово одсуство при коришћењу органски произведене – здраве хране. Квалитетна информација мора се такође континуирано ажурирати са последњим -најновијим медицинским открићима. Она треба да садржи одлучне инструкције о томе како третирати органску храну за коју се сумња да скрива бактерије и вирусе. Коначно, квалитетна информација треба да има висок степен убедљивих елемената.

Разлог због ког аутори подржавају повећање производње органске хране је карактер конвенционалне пољопривредне производње. Наиме, тако произведена храна је контаминирана хемикалијама које се не могу ехстраховати из ње. Разлог подршке повећању производње здравствено безбедне хране лежи у могућности да се елиминишу штетни елементи из органски произведене хране.

Садашња ситуација

Данас је у производњи хране стандард конвенционална пољопривредна производња. Много је разлога и они су везани за државе: различити нивои развоја, различити нивои информација, и различити нивои способности да разумеју и употребе информацију и различите аспирације за потрошњу органски произведене хране.

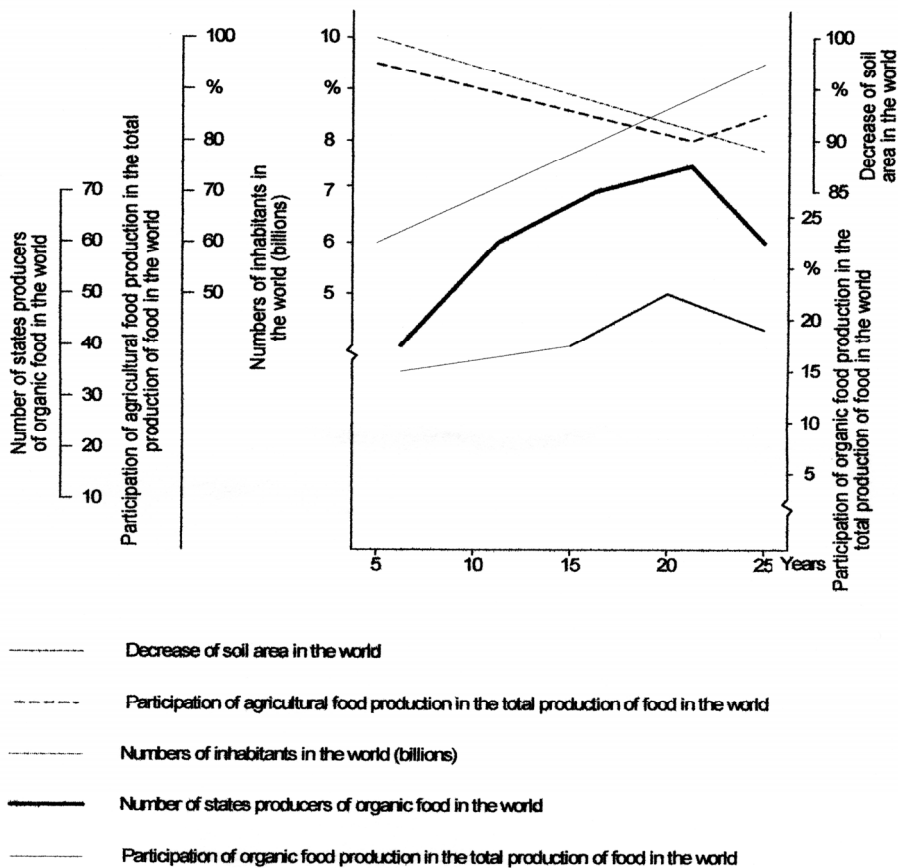
Могући трендови

Због тесне везе горе наведених медицинских открића и просуђивања потрошача логично је очекивати повећање производње и повећање конзумације органски произведене – здравствено безбедне хране. Главно ограничење – висока цена – ће засигурно постати мање значајна. Позитивни резони ће бити: дужи радни век и много мање одсуство са посла и боља физичка кондиција радника који користе производе органске хране. Такође ће трошкови хемијских средстава која се користе у пољопривредној производњи променити однос трошкова у корист производње здравствено безбедне хране.

Могуће промене

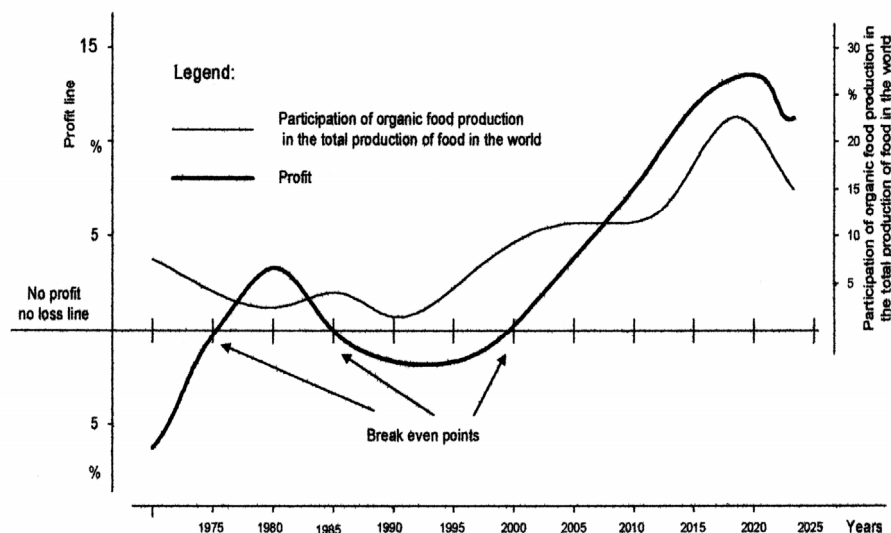
Очекиване промене, временом ће вероватно померити локације производње здравствено безбедне хране из земаља које имају губитке у земаље које могу да их покривају. Што пре производња здравствено безбедне хране постане профитабилна, биће проширене у свим климатски погодним регионима. Производња и потрошња здравствено безбедне хране ће корак по корак укључивати потрошаче из све више земаља у свету.

У зависности од фактора као што су: повећање броја светског становништва, смањење обрадивог земљишта у свету, промене куповне моћи унутар граница неких земаља и у земљама понаособ, са времена на време ће се мењати назначена крива раста (сл.1.).

Sl. 1. Ограничења у производњи здравствено безбедне хране
 Fig. 1. The constraints in organic food production

У периоду који долази, однос криве профита и улагања ће се неправилно испреплетати, у зависности од фактора као што су земља у рату или у миру; изненадне епидемије и евентуалне промене мишљења у научном друштву о значају и предности органске или конвенционално произведене хране¹. Али као последица правила која су супериорна на свим тржишним економијама, крива профита ће се сигурно поклопити са кривом производње. Средства акумулирана у пољу између те две криве ће служити за покривање трошкова истраживања, технолошког развоја и финансирање ефеката негативних U-облика осцилирајућих тенденција. Коначно, аутори су уврени да обе, и потрошња и производња органске хране ће у задњој фази прогнозе, узети опадајуће трендове (сл. 2).

Sl. 2 Независни однос између производње и профита.
Fig. 2. Interdependent ratio between production and profit

Понуда-Тражња-Цене-Профит-Маркетиншки трендови

Да би се могла обезбедити производња, транспорт и испорука органске хране потребно је располагати са капиталом, а који нажалост он не долази као резултат реализације - продаје здравствено безбедне хране на тржишту. Из тог разлога је неопходно узети капитал из периода када је здравствено безбедна храна изузетно профитабилна или из профитабилних

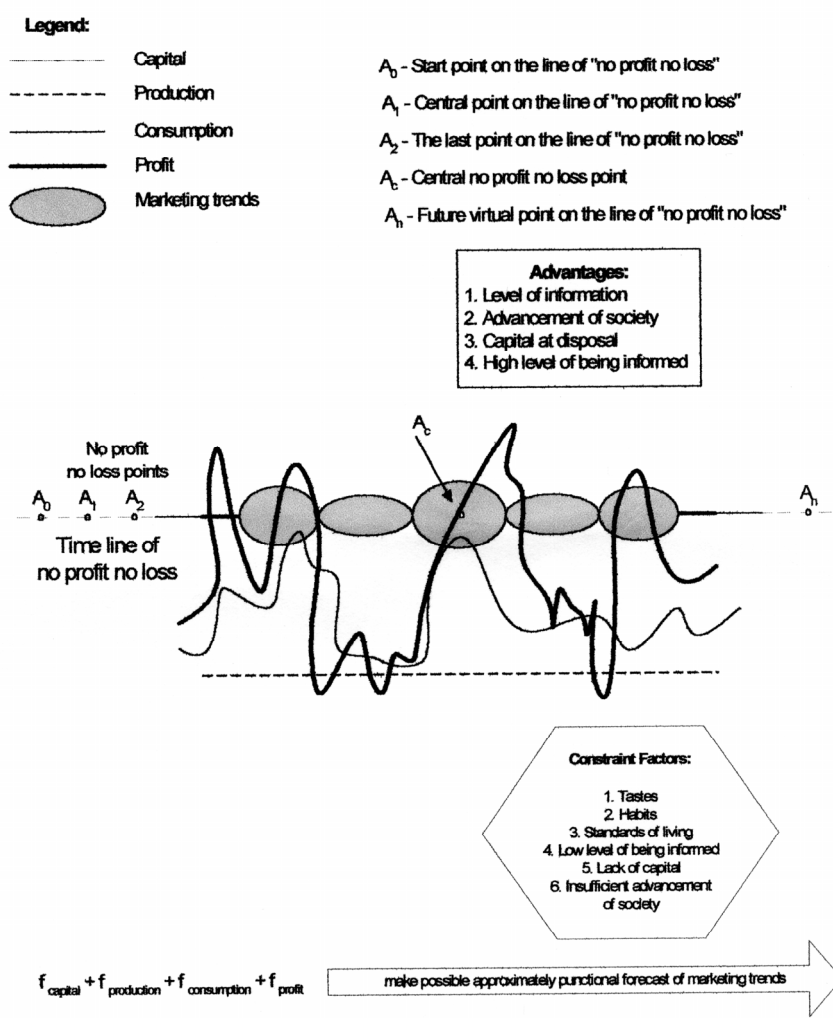
пољопривредних производа или од донација добијених од друштва и имућних појединаца. Друштво у целини, добија много подупирући производњу здравствено безбедне хране – њихови становници конзумирајући здравствено безбедну храну имају дужи радни век и мање троше на лекове и болничке третмане.

Све ове мере ће активирати потрошњу и укључити раст производње, повећати величину производне магнитуде и снизити цене. Нажалост, ти трендови представљају радије U-облик него померање криве на горе. Иако је разлога за то много, највећа сметња и ограничење за растући тренд производње и потрошње здравствено безбедне хране представља профит. Као и све гурајуће снаге на тржишним економијама су базиране на профиту, и бизнис у производњи здравствено безбедне хране не гарантује повећање профита, производња здравствено безбедне хране пати од константног недостатка капитала. А у сукобу са профитом, ниједан посао па ни бизнис нема шансу да победи. Али иако се чини да је недостатак капитала нерешив проблем, он то није. У свим земљама са организованим осигуравајућим системом држава покрива део трошкова лекова, лечења, хоспитализације, одсуство са посла (боловања) и могућности стварања трошкова који су проузроковани нерадом. Иако није могуће проценити колико ће бити велики губитак када се радник разболи конзумирајући храну добијену у конвенционалној пољопривредној производњи, зна се да су та средства огромна. Уместо покривања тих трошкова, држава може усмерити новац на производњу здравствено безбедне хране. Предност ињектирања државног новца у производњу органске хране ће дати стабилност тој производњи, али сметње у механизму тржишта могу пореметити ефекти Закона понуде и потражње и могу радикално изменити предвиђене имениоце, почев са тржишним трендовима у данашњем и догледном будућем времену.

У графичком приказу свих анализираних фактора, важно је наћи тачне позиције „тачке без добити и без губитка“ (“no profit no loss point”). Проблем је у сталном померању их тачака, не само горе и доле него такође и лево и десно, а некад и на друге позиције. То ремети стартне позиције и према томе целу слику и све позиције релевантних вредности унутар тога. Да би се то избегло, неопходно је успоставити и фиксирати раздаљину између „тачке без добити и без губитка“ и свих других вредности на слици. То ће омогућити поређење померања од позиције где се очекује до позиције где треба бити (сл.3.).

Проналажење тачне позиције „тачка без добити и без губитка“ је могуће само ако се та тачка прихвати као варијабилна вредност чија позиција може приближно одредити у релацији са другим такође флукутирајућим вредностима. Једини профит који може бити реализован коришћењем тих нестабилних, флукутирајућих и покретно орјентисаних тачака је у логички

очекиваним будућим позицијама свих узајамно зависних величина (сл.3). Свака од њих у ствари представља извор прецизних информација о будућем тржишту, ценама, понуди, тражњи, куповној моћи и укусу потрошача.

Sl. 3. Ограничења у производњи органске хране и потрошачки трендови
 Fig. 3. The constraints in organic food production and consumption trends

Дискусија

Инструменти прогнозе који треба да направе приближно прецизне процене будућих тржишних трендова су веома комплексни. Они су представљени многим факторима који уствари имају и позитивне и негативне вредности. Све оне осцилирају око временске линије садржавајући „тачке без добити и без губитка“². Вредности изнад линије означавају профит и оне испод губитак. Између њих, унутар временске линије чији се волумен стално мења, су вредности производње и потрошње. Збир свих вредности које осцилирају око временске линије омогућавају калкулацију могућих вредности тржишних трендова. Централна позиција „тачка без добити и без губитка“ и позиција свих релевантних вредности је замрзнута као на фотографији. Разумевање механизма структуре прогнозе захтева од нас да замислимо бесконачан број слика које се стално померају од почетне тачке A_0 до последње A_n анализаног периода временске линије. Вероватан постотак тачности таквог типа прогнозе може бити веома висок, ако доступни подаци и информације нису нагло измењени факторима као што су рат или друге сличне катастрофе.

Закључак

Овај рад је уствари комбинација логично очекиваних и високо међусобно зависних промена, које су континуирано условљене једна другом. Како се овај рад бави променама у процесу, он не укључује само стереотипан ланац - посматрање, селекција, истраживање, откривање и закључак, већ такође и ланац тешко предвидивих промена, које упркос томе, могу бити калкулисане ако се размотре и анализирају као будуће вредности у фиксним узајамним релацијама, на, између, унутар или испод „нема добитка и нема губитка - линије“. Логично је очекивати да ће тај правац кретања „нема добитка и нема губитка - линије“ имати цик-цак облик и да ће обухватити све вредности које осцилирају око „временске линије“. Релативно је лако одредити правац кретања „временске линије“ за период ближе будућности. Тада подаци и информације од тог периода могу бити употребљене као корективни параметри у прогнози следећег правца кретања „временске линије“. И то се понавља. Евентуални поремећаји у прогнози правца кретања временске линије ће се појавити као резултат нелогичних очекивања који су везани за простор који не укључује компоненте временске линије и вредности које осцилирају око временске линије. Змијолика цик-цак линија унутар и око које се многе прогнозиране вредности неочекивано колебају, представља снажан инструмент који може бити искоришћен за креирање методе која се може ефикасно употребити у прогнози будућих вредности, које су неопходне за откривање ванвременских догађаја и тржишних трендова.

Литература

1. **Cyinkota, M.R. & Ronkainen, I.A.: 1988.** International Marketing, Harcourt Brace&Company (page 81)
2. **Engel, F.I.; Bleckwell, D.R. and Miniard W.P., 1995.** Consumer Behavior, The Dryden Press, Harocourt Brace College Publishers (pp 132-134)
3. **Gerrit, A. & van Raaij, F.W.; 1998** Consumer Behavior a European Perspective, John Wiley&Sons (pp184-189)
4. **Kotler, P. 2000.** Marketing Management, Prentice-Hall, INC (pp 193-198)
5. **Peter, P.J. & Olson, J.C., 1996.** Consumer Behavior and Marketing Strategy, Irwin (pp 43-56)

UDC: 338.439.4:631.95

ORGANIC FOOD PRODUCTION AS POTENTIAL INCOME RESOURCE

Toma. Krmptić¹, Marija Vukosav², Jelena Bošković³,
Jeremija Simić⁴, Savi Ivančević⁵

¹ Univerzitet u Novom Sadu, Ekonomski fakultet Subotica

² Megatrend univerzitet primenjenih nauka, Viša poljoprivredna škola Bačka Topola

³ Megatrend univerzitet primenjenih nauka, Fakultet za biofarming Sombor

⁴ Univerzitet u Beogradu, Poljoprivredni fakultet Zemun-Beograd

⁵ Tehnički fakultet „Mihajlo Pupin“ 23000 Zrenjanin

Abstract

This paper researches and demonstrates the profitability of organic food production. The paper examines the following factors of consumer behavior in countries with different levels of development:

- the extent of information given the consumer regarding the impact of food on the human
- body,
- the standards of living, and current consumer tastes, and
- habits.

The authors are suggesting possibilities for increasing capital for production of organic food by macro and micro redistribution of expanded reproduction costs.

In conclusion, this paper will demonstrate the profitability of organic food production. Until the present time, due to a lack of scientific research, the profitable production of organic food has not been developed. However, the latest medical research will alter this situation. The realization of this change will initially begin in developed countries.

Key words: organic food production, profitability of organic food production, organic food production – market prices